

Potilaan eristäminen

Potilaan eristämällä ja potilaan hoidossa käytettävillä varotoimilla pyritään estämään sairauksia aiheuttavien mikrobien tarttuminen toisiin potilaisiin, työntekijöihin tai vierailijoihin tartuntateitä katkaisemalla.

Tavanomaisilla varotoimilla tarkoitetaan toimintatapoja, joiden tarkoitus on estää infektioiden leviäminen henkilöstä toiseen. Tavanomaisiin varotoimiin kuuluvat oikein toteutuva käsihygienia, etenkin käsien desinfektio, suojainten käyttö aina, kun ollaan eritteiden kanssa tekemisissä, oikeat työskentelytavat aseptisen työjärjestyksen mukaisesti, välineiden huoltaminen/ desinfektio käytön jälkeen, veritapaturmien välttäminen ja eritetahrojen poistaminen heti niiden ilmaannuttua. Tavanomaisia varotoimia käytetään kaikkien potilaiden kaikissa hoitotilanteissa, koska potilaiden infektiotilanne tai moniresistenttien mikrobien kantajuus ei ole koskaan varmuudella tiedossa.

Syynä eristykseen tai varotoimiin voivat olla mm. tartuntatautilain mukaiset tartuntataudit tai niiden epäily tai moniresistentin mikrobien kantajuus. Eristäminen tai varotoimien käyttö saatetaan aloittaa ennen taudin varmistamista (esimerkiksi ennen laboratoriotutkimusten valmistumista).

Potilaiden eristämiseen tai varotoimien käyttöön voi olla useita eri syitä. Potilaalla voi olla tarttuva infektio, joka voi levitä kosketuksen, pisaroiden tai ilman välityksellä. Käytössä on kolme varotoimiluokkaa ja yksi eristysluokka:

- 1. Tavanomaiset varotoimet, joita käytetään aina kaikkien potilaiden hoidossa**
- 2. Kosketusvarotoimet**
- 3. Pisaravarotoimet**
- 4. Ilmaeristys**

Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirissä on erilliset kirjalliset ohjeet eristys- ja varotoimista. Eristyksen tai varotoimien toteutus saattaa olla moniresistentin mikrobien kantajan osalta mikrobista riippuen erilainen akuuttisairaalassa ja pitkäaikaishoitolaitoksessa. Eristyspotilaan psyykkiseen hyvinvointiin pitää kiinnittää erityistä huomiota. Eristys- ja varotoimien toteutuksessa pitää huolehtia, että potilaan hoidon taso ei laske eristyksen tai varotoimien vuoksi (mm. käynnit potilaan luona). Eristys- tai varotoimet eivät saa olla esteenä tai hidastaa potilaan hoidon edellyttämiä tutkimuksia, kuntoutusta, toimenpiteitä tai toiseen hoitolaitokseen siirtymistä.

Eristyksestä ja varotoimista tulee tiedottaa sitä työssään tarvitseville, mutta ei sivullisille eikä tarpeettomasti muille potilaille. Laboratorion tutkimuspyynnöt merkitään eristys- tai varotoimitiedolla silloin, kun kyseisellä infektiolla on merkitystä laboratoriotutkimuksen kannalta. Samoin menetellään muiden tutkimus- ja toimenpidepyyntöjen kanssa.

Eristämisessä ja varotoimissa käytetään seuraavia keinoja:

1. Käsien desinfektio: perusta tartunnan torjunnassa
2. Toimintatavat: mm. työjärjestys, neulojen käsittely, välineiden ja pintojen puhdistus sekä desinfektio.
3. Suojainhoito: käytetään tarvittaessa suojakäsineitä, esiliinaa, silmäsuojusta, suunenäsuojusta ja instrumentteja estämään tartuntaa.
4. Tilaeristäminen: sijoittaminen eri huoneeseen, huoneen osaan tai eri osastolle.
5. Ilmanvaihtojärjestelyt: estetään ilmatartuntaa eristyshuoneesta sairaalan muihin tiloihin.

Eristysmääräyksen tai varotoimien käytön määräyksen (muut kuin tavanomaiset varotoimet) antaa hoidosta vastaava lääkäri, jonka tehtävänä on myös informoida potilasta eristyksestä tai varotoimista. Eristyksen tai varotoimien toteuttamisesta vastaa osaston vastaava hoitaja. Eristyksestä tai varotoimista tiedotetaan eristys- / varotoimikortilla. Tämä on tärkeää niin potilas- kuin työntekijäturvallisuudenkin vuoksi. Yksikkö voi tulostaa VSSHP:n Hoito-ohjeet.fi-sivuilla olevan eristys- / varotoimikortin keltaiselle paperille tai tilata sellaisia monistamosta. Kortin kiinnityksessä pitää huomioida, että salassapitovelvollisuus ei rikkoudu.

Samaa tautia sairastavat eristettävät potilaat tai saman mikrobin kantajat voidaan tarvittaessa sijoittaa samaan eristys- / potilashuoneeseen tai osastolla useampaan eristys- / potilashuoneeseen eli kohorttiin. Osastolla olevan kohortin sisällä WC- ja pesutilat voivat olla eristettäville potilaille tai asukkaille yhteiset. Potilaat tai asukkaat voivat infektiosta tai mikrobista riippuen liikkua kohortin sisällä. Myös hoitohenkilökunnan kohortointi voi tietyissä tilanteissa olla järkevää. Esimerkiksi silloin, jos eristettäviä potilaita on useampia.

Potilaan hoitotoimenpiteet keskitetään mahdollisuuksien mukaan samoille henkilöille. Eristys tai varotoimien käyttö (muut kuin tavanomaiset varotoimet) lopetetaan hoidosta vastaavan lääkärin määräyksestä. Eristyksen tai varotoimien kesto ja tarkempi mikrobi- ja tautikohtainen luettelo ks. Hoito-ohjeet.fi- sivuilta ohje "Varotoimet ja eristys eri infektioitaudeissa."

Em. eristysten ja varotoimien toteutusperiaatteet ovat suuntaa antavia. Periaatteita saatetaan joutua muuttamaan tiedossa olevan taudinaiheuttajan, potilaan tilanteen, osaston tilanteen ja ulkoisten puitteiden tai mahdollisen epidemiatilanteen mukaan.